

Утопія веде зовнішню торгівлю, здебільшого задля заліза, якого нема на острові. До торгівлі вдаються і заради чисто воєнних цілей. Утопійці не визнають воєнної слави, хоча всі — і чоловіки, і жінки — вчать воювати. Війна ведеться з метою захисту, звільнення союзників і визволення пригноблених народів з ярма тиранії. Де тільки можна, утопійці вдаються до послуг найманців. Коли якийсь народ заборгує їм, то розплачується, присилаючи найманців. Тільки для їх оплати утопійці накопичують золото і срібло.

Згідно ренесансних гедоністичних поглядів утопійці бачать щастя в насолоді. Втім, це не має поганих наслідків, оскільки вони вірять, що в майбутньому житті добро винагороджується, а зло карається. Утопійці не аскети і пости вважають дурницею. У них багато релігій, і до всіх вони ставляться толерантно. Майже всі вірять в Бога і безсмертя; ті ж, що не визнають цього, не можуть брати участі в політичному житті; разом з тим, вільнодумців не переслідують.

Окремі утопійці не споживають м'яса і заперечують шлюб — їх визнають святими, але не мудрими. Жінки можуть бути священиками, якщо вони старшого віку і овдовілі. У цілому кліриків мало; їх поважають, але суспільно-політичного впливу вони позбавлені. Рафаїл Гітлодей проповідував утопійцям християнство, і дехто з них навернувся, почувши, що Христос був проти приватної власності.

Раби — люди, засуджені за важкі злочини, або іноземці, приречені на страту в своїх країнах, яких утопійці погодилися взяти їх як рабів.

Як випливає з тексту «Утопії», соціологічні реалії Т. Мор в більшій частині почерпнув із «Законів» і «Держави» Платона [5, с. 133-143]. Натомість соціальна критика лорд-канцлера інспірована неприйняттям сучасної йому суспільно-політичної дійсності, спотвореної кризою феодалізму і зародженням буржуазних відносин. Сюди ж можна віднести і ставлення Т. Мора до християнства: він далеко не заперечує його, просто в дусі ренесансних поглядів намагається «покраштити» його, звільнивши від непотрібних, на його думку, надмірностей і скостенілості.

Разом з тим, крім проповіді егалітаризму і соціальної справедливості, традиційної для багатьох релігійних рухів, «Утопія» містить кілька ліберальних ідей, особливо щодо війни, релігії і релігійної терпимості. Мор також говорить про неприпустимість вбивства тварин заради розваги, а також про необхідність пом'якшення карного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія соціології (у 2-х кн.): навчальний посіб. / О.А. Рахманов, С.С. Бульбенюк, Ю.М. Манелюк. — К.: КНЕУ, 2017. — 279 с. — Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration_and_Marketing_Personn/Rakhmanov_istor.pdf
2. Рассел Б. Історія західної філософії / Бертран Рассел / Пер. з англ. Ю. Лі-сняка, П. Таращука. — К.: Основи, 1995. — 759 с.
3. Захарченко М.В. Історія соціології від античності до початку ХХ ст.: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / М. В. Захарченко, О. І. Погорілий. — К.: Либідь, 1993. — 336 с.
4. Мор Т. Утопія; Кампанелла Т. Місто Сонця / Пер. с лат. / Томас Мор, Томазо Кампанелла; Вступ. ст. Й.У. Кобов, Ю. Цимбалюк. — К.: Дніпро, 1988. — 207 с. — (Вершини світового письменства; 63).
5. Шама О.І. «Ідеальна» держава Платона як «виховний заклад» для підготовки до «небесного блаженства» / Шама О.І. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. І.С. Зуляка. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. — Вип.1, Ч.4. — С. 133-143.

Рибак В.

Науковий керівник – доц. Грушко В.С.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Цінності відіграють ключову роль в організації суспільства, у становленні особистості та в особливостях соціальної реалізації людей. У той же час, цінності – це динамічне явище. Кожне нове покоління частково переймає цінності попередників, проте вносить у них певні корективи, іноді кардинальні. Як наслідок, проведений у недалекому минулому аналіз суспільства, втрачає свою актуальність, особливо, якщо в країні відбуваються значні суспільно-політичні перетворення.

Розуміння особливостей впливу ціннісних орієнтацій на суспільство та механізмів їх еволюції, або ж трансформації у інші дозволяє на більш глибокому рівні розуміти суспільство. Очевидно, що саме молодь виступає тим авангардом у суспільстві, який вирішальним чином впливає на цей процес.

Проблема визначення ціннісних орієнтирів молоді України полягає у тому, що протягом останніх років відбулися кардинальні соціальні та політичні зміни в державі, які мали вагомий вплив на світогляд молодого покоління.

Метою нашої статті є дослідження цінностей молодих українців та причин їх формування. Дане питання не залишилося без уваги у працях науковців, серед яких: Бех І. Д., Головатий М. Ф., Дубчак Г. М., Козаков В. М., Пірен М. І., Ребер А., Рокич М., Савчин М. В., Таланчук П. М., Хмелько В. Є., Щепанський Я., Ядов В. О. та ін.

Цінності та переконання людей мають вагомий вплив на соціально-економічний розвиток, становлення та зміцнення демократичних інститутів та ефективності функціонування суспільства загалом. Таким є висновок «Світового дослідження цінностей» (World Values Survey), що проводиться з 1981 року і вже охопило майже 100 країн. Для оцінки конкретного суспільства дослідники даного проекту використовують два основних протиставлення: традиційні і секулярно-раціональні цінності, а також цінності виживання і самовираження. До традиційних цінностей належить, сім'я, пошана до влади, релігія. До секулярно-раціональних – раціональна поведінка, досягнення успіху, панування світських пріоритетів у житті. Мешканці постіндустріальних країн з високим рівнем економічного добробуту орієнтовані переважно на секулярно-раціональні цінності. У цій категорії цінностей позитивний вплив на суспільство здійснює бажання молоді досягати успіху у кар'єрі, самовиражатися, проте часто низька роль релігійних цінностей негативно позначається у формах її самоствердження. Щодо традиційних цінностей, то важливо, щоб покоління, що вступає у самостійне життя, не втрачало відчуття необхідності створення власних сімей. Саме вдале поєднання обох підходів є значною мірою запорукою успішності молоді та розвитку країни.

Україна, яка увійшла до переліку країн учасниць опитування у 1996 році, опинилася у групі секулярно-раціональних країн, в яких переважають цінності виживання. Це означає, що для абсолютної більшості населення пріоритетом є економічна та фізична безпека. На межі тисячоліть Україна демонструвала позитивну динаміку, тобто рухалася у напрямку цінностей самовираження, однак у 2011 році був зафіксований регрес. Варто зазначити, що саме в цей період до влади прийшов новий президент (2010 р.), велись гучні судові процеси проти найвідоміших в Україні політиків, погіршувалась ситуація у зовнішній політиці держави.

Після подій Євромайдану центр соціальних та маркетингових досліджень «Socis» провів опитування за методикою WVS і з'ясував, що відновилася позитивна динаміка, проте зміни відбуваються повільніше, ніж в інших країнах. Доки населення змушене дбати про своє щоденне виживання та безпеку, демократичні цінності та принципи залишатимуться на другому плані.

Дослідження «Що українці думають і знають про права людини» 2017 року виявило, що цінність «толерантність» у порівнянні з іншими опинилася на останньому (!) місці (її важливість відзначили тільки 25% респондентів загальнонаціонального опитування), тоді як на перших сходинках опинилися свобода (80,3%), безпека (71,9%) і справедливість (70,1%).

Молодь разом із середнім класом та мешканцями великих міст найбільше тяжіє до цінностей самовираження, а отже є потенційною рушійною силою до змін.

Попередні опитування показують, що нові покоління українців успадковують «батьківські» (традиційні) цінності й водночас виробляють сучасні (секулярно-раціональні: самовираження, досягнення успіху, орієнтація на світське суспільство). Упродовж усіх років незалежності у трійку лідерів їхніх життєвих пріоритетів входять сім'я, друзі, робота, вільний час, відстають релігія та політика. Так, згідно з опитуванням 2016 року, переважна більшість молоді, відповідаючи на питання «Чого найбільше ви хотіли б досягти в житті?», обрали сімейне щастя, необхідність зробити кар'єру, бути вільним і незалежним у своїх рішеннях, мати можливість реалізувати свій талант і здібності. Лише для кожного четвертого пріоритетом було багатство.

Під час соціологічного опитування, щодо загальних ціннісних орієнтирів, були отримані очікувані результати. Найбільше значення сучасна молодь України надає таким нематеріальним цінностям, як вірність партнеру/партнерці та друзям, а також особиста незалежність (90%).

Велику цінність для молоді має сім'я. Для 74% чоловіків, і 83% жінок шлюб є важливим. Понад половина респондентів (69%) заявила про важливість для них вищої освіти. Успішна кар'єра та економічне благополуччя входять до числа основних пріоритетів української молоді. Найменше опитаних відзначило важливість займати активну позицію в соціумі та брати участь у громадських ініціативах, що є негативним фактором, оскільки саме ця категорія людей (18 - 30 років) незабаром відіграватиме провідну роль у житті країни, визначатиме курс її розвитку в подальшому. Поширена серед молоді різко негативна оцінка політичної сфери діяльності, панує розчарування, байдужість. Однією з причин є те, що після подій Євромайдану, політичне та економічне становище в країні не змінилися, як і методи збагачення політиків.

Важливо, що молодь України не відчуває дискримінації стосовно себе у суспільстві: близько 90% респондентів ніколи не зазнавали дискримінації щодо себе ani за політичними переконаннями, ani за мовою спілкування, ani за сексуальною орієнтацією, ani за віросповіданням, ani етнічним походженням. Це контрастує з відносно низьким рівнем толерантності серед самої молоді: помітне небажання бачити в Україні мігрантів і біженців, а також низький рівень довіри до них. Окремо слід згадати про представників ЛГБТ-спільноти та їх сприйняття. Серед усіх меншин рівень толерантності до них найнижчий – менш толерантним є ставлення тільки до наркоманів і колишніх ув'язнених. Також з боку української молоді бракує довіри до суспільних груп з «іншими» ідентичностями – людей іншої національності, віросповідання, політичних переконань тощо.

Окрім того, доволі неоднозначним моментом є толерантність до корупції, уникнення податків та інших форм «нечесної гри». Так, лише третина опитаних вважає невинуватим уникнення від сплати податків чи

хбарництво. Ще менша опозиція та несприйняття спостерігається до таких форм «нечесної гри», як використання зв'язків для працевлаштування, списування на іспитах, тощо.

Отже, формування системи цінностей в сучасному українському суспільстві проявляється в одночасному впливі на молодих людей різних факторів, які часто суперечать один одному. Молоді складно зорієнтуватися у великій кількості неоднозначних подій, у насиченому різноманітними правилами та нормами суспільстві, коли сімейне оточення диктує одні манери поведінки, а з екранів телевізора лунають протилежні заклики.

Цінності молодих українців, на сучасному етапі, наближені до цінностей, якими керуються однолітки з європейських країн. Позитив результатів опитування полягає у тому, що молодь нашої держави зберегла певні традиційні цінності – культ сім'ї, шлюбу; та поєднала їх з секулярно-раціональними, наприклад, бажанням самовиражатись та досягати успіхів в кар'єрі. Це одна з найкращих комбінацій, що сприятиме створенню якісної платформи, для розвитку України в подальшому. Важливо, щоб при розвитку секулярно-раціональних цінностей в державі не набували популярності такі соціальні категорії, як childfree (свідомо бездітні), хоч умови для їх розвитку сприятливі: економічна, політична та соціальна нестабільність у суспільстві. Утвердження таких установок в житті однозначно сприятиме розвитку демографічної кризи і депопуляції. Таким чином, слід звернути увагу на те, що є цінності, які мають залишатись незмінними, незалежно від будь-яких перетворень, що відбуваються в суспільстві. Сюди відносяться сім'я та моральні цінності, що пропагуються релігією.

Висновок. Негативні фактори, зафіксовані під час опитування: в Україні низький рівень толерантності та збайдужіле ставлення до політичної сфери діяльності і громадського життя, лояльність до проявів корупції. В такому випадку варто акцентувати увагу на вихованні патріотизму та громадянської активності, вести більше бесід на ці теми у навчальних закладах, активно пропагувати молодіжні об'єднання, громадські організації, проводити відповідні ініціативи у містах і селах, створювати відповідні школи, де навчають політичної грамотності і формам соціальної активності. А також, з раннього віку доносити до дітей те, що всі люди рівноправні між собою, незалежно від кольору шкіри чи мови.

Лояльність до корупції варто змінювати за допомогою поширення різноманітних акцій серед молоді та більш активної боротьби з нею. Оскільки дане явище звичне у суспільстві, то лише кардинальні перетворення зможуть його викоринити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балакірева О.М., Ціннісні орієнтації українського суспільства: 1996 — 1999 — 2006 рр. // Науковий журнал „Український соціум». — 2008. — № 2 (25).
2. Гайдай Д., Зарембо К., Українське покоління Z: цінності та орієнтири. – К.: 2017.
3. Ціннісні орієнтації сучасної молоді України (за результатами досліджень). — Київ, 2011.
4. «Цінності української молоді. Результати репрезентативного соціологічного дослідження становища молоді», 2016, С. 6-15.
5. Цінності українців: pro et contra реформ в Україні, Результати дослідження Центру соціальних та маркетингових досліджень «СОЦІС», Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1850963-78799c8650906a9dd662cee6db323ee1.html
6. Савчук О.В. «Динаміка ціннісних орієнтації української молоді», 2009 - http://www.socd.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/actprob16_60-67.pdf

Чайківська В.

Науковий керівник – доц. Кондратюк Л. Р.

ІКОНОГРАФІЧНИЙ СИМВОЛ ЯК УСТАЛЕНИЙ ІКОНОПИСНИЙ КАНОН

Символізм образотворчого мистецтва належить до питань, обминути які не може жоден сучасний дослідник сакрального мистецтва. З цих причин література, що висвітлює символізм християнського мистецтва, практично безмежна. Проте окремих праць, які висвітлювали б проблематику художнього символізму та особливості українського іконопису, вкрай мало. У вітчизняній науковій думці вивчення християнського символізму в контексті його художніх особливостей є також заслугою мистецтвознавців.

Метою статті є аналіз іконографічного символу як засобу мистецтва іконопису і виявлення його специфіки в українському живописі.

У сучасній науці однією із найбільших галузей дослідження є феномен мистецтва взагалі і релігійного мистецтва зокрема. Вивчення релігійного мистецтва ускладнюється тим, що воно більше звертається до надприродних та абсолютних явищ, які є складними для розуміння. Тому, актуальним є пошук тієї основи, що дає поштовх для формування саме змістовної, ба навіть сенсової, складової релігійного мистецтва. Значущий науковий доробок у цій царині належить В. Бичкову, П. Жолтовському, Л. Сак, В. Свенціцькій, Д. Степовику, Г. Логвину, Л. Міляєвій, В. Овсійчуку, Д. Щербаківському.

Ікона творить зв'язок між тим, що сприймають відчуття – змістом, який бачить розум, – та духовним сенсом, який вловлює чисте серце. Якою б позірно простою ікона не була, їй завжди притаманний складний